

٩٥٤٧٠

دانشگاه الزهراء (س)
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه
جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی

عنوان
**سنجش ملاک های ارزشیابی وبسایت های مجلات الکترونیکی
پیوسته کودک و نوجوان در ایران**

استاد راهنما
دکتر رؤیا برادر

استاد مشاور
دکتر امیر غائبی

دانشجو
شیدا نجفی نیا

اسفند ماه ۱۳۸۶

کتابخانه مرکزی دانشگاه الزهراء (س)
تهران

۱۳۸۷ / ۳ / ۷

۹۵۶۰

تقدیم به کچھنے ہای زندگی ام

مادر عزیزتر از جانم

پدر نامزینم

خواهر دوست داشتنی ام

مادر بزرگ فداکارم

خالہ ودایی مہربانم

و

...

قدردانی و تشکر

پیش از هر سخن، پروردگار مهربانم را شکر می‌کنم که به من توفیق و توانایی دانش‌اندوزی هدیه کرد. اکنون که بایاری پروردگار این رساله به پایان رسیده است، می‌خواهم صمیمانه از استادان عزیزم سرکار خانم دکتر رقیابراد و جناب آقای دکتر امیرخانی که همواره راهنمایی من بوده‌اند و حمایت‌های خود را از من دریغ نکرده‌اند تشکر کنم.

از اساتید ارجمند جناب آقای مهدی ناهنجش، سرکار خانم فاطمه مرتضایی فرد و نیردستان عزیزم سرکار خانم با ترانه مطلوب، مریم شروین‌نیا، زکس طبیب و نیز اعضای محترم گروه نشریات شورای کتاب کودک ایران و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان که با همکاری و حمایت‌های بی‌دریغ خود مراد تدوین این رساله یاری نمودند کمال تشکر را دارم.

چکیده

هدف از این تحقیق "سنجش ملاک های ارزشیابی وبسایت های مجلات الکترونیکی پیوسته کودک و نوجوان در ایران" است. این تحقیق می کوشد تا با بررسی نقاط قوت و ضعف این وبسایت ها به وضعیت موجود در این زمینه پی برده و با مقایسه آنها، الگویی را برای استفاده بهینه و طراحی کاربردی تر به کاربران ارائه دهد.

روش تحقیق مورد استفاده در این رساله، روش سندی (کتابخانه ای) و روش ارزیابانه با بهره گیری از آمارهای توصیفی و استنباطی است. ابزار گردآوری داده ها، فرم سنجش است که براساس پنج مؤلفه (فاکتور) محتوا، ساختار (از لحاظ طراحی بصری)، ساختار (از لحاظ فنی)، حق مؤلف و شاخص های کارکردی تنظیم شده است که هر کدام به شصت و دو شاخص و نیز زیرشاخص تقسیم می شوند. تجزیه و تحلیل آماری داده ها نیز با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شده است.

یافته های پژوهش نشان می دهد که چهارده وب سایت موجود مجلات کودک و نوجوان کارآیی لازم را ندارد، چون در وضعیت نامناسب یا کاملاً نامناسب قرار دارند.

در پایان یافته ها حاکی از آن است که طراحان وبسایت های مجلات کودک و نوجوان، توجه لازم به اصول طراحی وبسایت ها براساس پنج مؤلفه فوق نداشته اند.

فهرست مطالب

شماره صفحه

عنوان

فصل اول: مقدمه و معرفی پژوهش

۲	۱-۱. مقدمه.....	
۳	۲-۱. بیان مسئله.....	
۳	۳-۱. تعریف عملیاتی اجزای مسئله.....	
۴	۴-۱. اهداف و ضرورت (فایده) پژوهش.....	
۴	۱-۴-۱. اهداف پژوهش.....	
۵	۲-۴-۱. ضرورت (فایده) پژوهش.....	
۵	۵-۱. پرسش‌های پژوهش.....	
۶	۱-۵-۱. پرسش‌های اصلی.....	
۶	۲-۵-۱. پرسش‌های فرعی.....	
۶	۶-۱. متغیرهای پژوهش.....	
۶	۱-۶-۱. متغیر مستقل.....	
۶	۲-۶-۱. متغیر وابسته.....	

فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش

۸	۱-۲. کودک مخاطب کیست؟.....	
۸	۱-۱-۲. از تولد تا سه سالگی.....	
۹	۲-۱-۲. از ۳ تا ۶ سالگی (دوران پیش از دبستان).....	
۱۱	۳-۱-۲. از ۶ تا ۱۲ سالگی (دوران پس از دبستان).....	
۱۳	۴-۱-۲. ویژگی‌های نوجوان از ۱۲ تا ۱۶ سالگی.....	
۱۵	۵-۱-۲. سال‌های پیش از دبستان (۲ تا ۶ ساله).....	
۱۷	۶-۱-۲. سال‌های نخستین دبستان (۷ تا ۹ ساله).....	
۱۸	۷-۱-۲. سال‌های آخر دبستان (۱۰ تا ۱۲ ساله).....	
۲۰	۸-۱-۲. گروه سنی نوجوان (۱۳ تا ۱۶ ساله).....	
۲۱	۲-۲. وظایف و تأثیر مجلات کودک و نوجوان.....	
۲۱	۱-۲-۲. مجلات کودک و نوجوان در ایران.....	
۲۲	۲-۲-۲. تاریخچه مجلات کودک و نوجوان در ایران.....	

- ۲۲..... ۱-۲-۲-۲. مجلات کودک و نوجوان قبل از انقلاب اسلامی
- ۲۳..... ۱-۱-۲-۲-۲. تاریخ مجلات کودک و نوجوان در دوره قبل از انقلاب اسلامی (دهه ۳۰-۱۳۲۰)
- ۲۴..... ۲-۱-۲-۲-۲. دهه دگرگونی فرهنگی در محتوای مجلات کودک، نوجوان و جوان (دهه ۴۰-۱۳۳۰)
- ۲۵..... ۳-۱-۲-۲-۲. دهه حرکت به سوی انتشار علمی مجلات و آغاز کشمکش‌های فرهنگی (دهه ۵۰-۱۳۴۰)
- ۲۶..... ۲-۲-۲-۲-۲. مجلات کودک و نوجوان بعد از انقلاب اسلامی
- ۲۷..... ۱-۲-۲-۲-۲. وضعیت مجلات کودک و نوجوان در عصر انقلاب اسلامی
- ۲۸..... ۱-۱-۲-۲-۲-۲. جنبه‌های مثبت
- ۲۹..... ۱-۱-۲-۲-۲-۲. جنبه‌های منفی
- ۲۹..... ۳-۲. پیدایش مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان
- ۲۹..... ۱-۳-۲. مجلات الکترونیکی
- ۳۰..... ۱-۱-۳-۲. انواع مجلات الکترونیکی
- ۳۱..... ۱-۱-۱-۳-۲. مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان
- ۳۲..... ۴-۲. کودکان و بازیابی اطلاعات
- ۳۲..... ۱-۴-۲. رفتارهای اطلاع‌یابی کودکان در مجلات
- ۳۳..... ۲-۴-۲. رفتارهای اطلاع‌یابی کودکان در منابع الکترونیکی (از جمله مجلات الکترونیکی)
- ۳۳..... ۵-۲. ملاک‌های ارزشیابی مجلات کودک و نوجوان، وب سایت‌ها، وب سایت‌های کودک و نوجوان و مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان
- ۳۳..... ۱-۵-۲. ملاک‌های تشخیص مجلات خوب و مناسب کودک و نوجوان
- ۳۵..... ۱-۱-۵-۲. شکل ظاهری مجله‌ها
- ۳۹..... ۲-۱-۵-۲. زبان
- ۴۱..... ۳-۱-۵-۲. قالب‌های مورد استفاده در مجله‌های کودک و نوجوان
- ۴۵..... ۴-۱-۵-۲. کارکردهای ارتباطی آن با مخاطبان
- ۵۰..... ۵-۱-۵-۲. مسائل اقتصادی و فنی
- ۵۴..... ۶-۱-۵-۲. ساختار مطبوعاتی
- ۵۸..... ۲-۵-۲. ملاک‌های ارزشیابی وب سایت‌ها
- ۶۹..... ۳-۵-۲. ملاک‌های ارزشیابی وبسایت‌های کودک و نوجوان

۲-۵-۳-۱. بررسی ملاک های چگونگی طراحی بصری صفحات وبسایت های کودک و

نوجوان ۷۰

۲-۵-۳-۲. بررسی ملاک های ارزشیابی محتوای صفحات وبسایت های کودک و

نوجوان ۷۲

۲-۵-۴. ملاک های ارزشیابی مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان ۷۳

۲-۶-۶. پیشینه پژوهش ۷۵

۲-۶-۱. پیشینه پژوهش (فارسی) ۷۵

۲-۶-۲. پیشینه پژوهش (لاتین) ۷۹

فصل سوم: روش پژوهش

۳-۱. مقدمه ۸۱

۳-۲. روش پژوهش ۸۱

۳-۳. جامعه پژوهش ۸۱

۳-۴. روش گردآوری اطلاعات ۸۱

۳-۵. ابزارهای گردآوری و تجزیه و تحلیل داده ها ۸۲

۳-۶. روایی و پایایی پژوهش ۸۲

فصل چهارم: یافته های پژوهش و تجزیه و تحلیل

۴-۱. مقدمه ۸۵

مؤلفه محتوا ۸۷

آمارهای مؤلفه محتوا ۸۸

مؤلفه ساختار (از لحاظ طراحی بصری) ۸۹

آمارهای مؤلفه ساختار (از لحاظ طراحی بصری) ۹۰

مؤلفه ساختار (از لحاظ فنی) ۹۱

آمارهای مؤلفه ساختار (از لحاظ فنی) ۹۲

امتیاز کل (از نظر مؤلفه های محتوا، ساختار (از لحاظ طراحی بصری)، ساختار (از لحاظ

فنی) ۹۳

آمارهای امتیاز کل ۹۴

مؤلفه حق مؤلف ۹۵

۹۶.....	آمارهای مؤلفه حق مؤلف.....
۹۷.....	مؤلفه شاخص‌های کارکردی.....
۹۸.....	آمارهای مؤلفه شاخص‌های کارکردی.....
۹۹.....	شاخص اطلاعات.....
۱۰۰.....	آمارهای مؤلفه اطلاعات.....
۱۰۱.....	شاخص عنوان.....
۱۰۲.....	آمارهای مؤلفه عنوان.....
۱۰۳.....	شاخص رنگ.....
۱۰۴.....	آمارهای مؤلفه رنگ.....
۱۰۵.....	شاخص بارگذاری.....
۱۰۶.....	آمارهای مؤلفه بارگذاری.....
۱۰۷.....	شاخص پیوند.....
۱۰۸.....	آمارهای مؤلفه پیوند.....
۱۰۹.....	شاخص جستجو.....
۱۱۰.....	آمارهای مؤلفه جستجو.....

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱۱۲.....	۱-۵. مقدمه.....
۱۱۲.....	۲-۵. بحث و نتیجه‌گیری.....
۱۱۲.....	۱-۲-۵. پاسخ پرسش‌های اصلی پژوهش.....
۱۱۳.....	۲-۲-۵. پاسخ پرسش‌های فرعی پژوهش.....
۱۱۴.....	۳-۵. پیشنهادات.....
۱۱۶.....	۴-۵. پیشنهاداتی جهت پژوهش‌های آتی.....

۱۱۷.....	فهرست منابع.....
۱۱۷.....	منابع فارسی.....
۱۲۲.....	منابع لاتین.....

پیوست ها

- پیوست ۱- فهرست خصوصیات و ویژگی‌های وبسایت های مجلات کودک و نوجوان با ایده از عناصر
دوبلین کور (Dublin Core) ۱۲۶
- پیوست ۲- فرم سنجش وبسایت های مجلات کودک و نوجوان ۱۴۰
- پیوست ۳- مکاتبات پژوهشگر با آقای لو جهت تنظیم فرم سنجش پژوهش ۱۴۶

فهرست جدول ها

عنوان	شماره صفحه
جدول ۱-۴ مؤلفه محتوا.....	۸۷.....
جدول ۲-۴ آمارهای مؤلفه محتوا بر اساس آزمون t.....	۸۸.....
جدول ۳-۴ مؤلفه ساختار(از لحاظ طراحی بصری).....	۸۹.....
جدول ۴-۴ آمارهای مؤلفه ساختار(از لحاظ طراحی بصری) بر اساس آزمون t.....	۹۰.....
جدول ۵-۴ مؤلفه ساختار(از لحاظ فنی).....	۹۱.....
جدول ۶-۴ آمارهای مؤلفه ساختار(از لحاظ فنی) بر اساس آزمون t.....	۹۲.....
جدول ۷-۴ امتیاز کل(از نظر مؤلفه های محتوا، ساختار (از لحاظ طراحی بصری)، ساختار (از لحاظ فنی)).....	۹۳.....
جدول ۸-۴ آمارهای امتیاز کل بر اساس آزمون t.....	۹۴.....
جدول ۹-۴ مؤلفه حق مؤلف.....	۹۵.....
جدول ۱۰-۴ آمارهای مؤلفه حق مؤلف بر اساس آزمون t.....	۹۶.....
جدول ۱۱-۴ مؤلفه شاخص های کارکردی.....	۹۷.....
جدول ۱۲-۴ آمارهای مؤلفه شاخص های کارکردی بر اساس آزمون t.....	۹۸.....
جدول ۱۳-۴ شاخص اطلاعات.....	۹۹.....
جدول ۱۴-۴ آمارهای مؤلفه اطلاعات بر اساس آزمون t.....	۱۰۰.....
جدول ۱۵-۴ شاخص عنوان.....	۱۰۱.....
جدول ۱۶-۴ آمارهای مؤلفه عنوان بر اساس آزمون t.....	۱۰۲.....
جدول ۱۷-۴ شاخص رنگ.....	۱۰۳.....
جدول ۱۸-۴ آمارهای مؤلفه رنگ بر اساس آزمون t.....	۱۰۴.....
جدول ۱۹-۴ شاخص بارگذاری.....	۱۰۵.....
جدول ۲۰-۴ آمارهای مؤلفه بارگذاری بر اساس آزمون t.....	۱۰۶.....
جدول ۲۱-۴ شاخص پیوند.....	۱۰۷.....
جدول ۲۲-۴ آمارهای مؤلفه پیوند بر اساس آزمون t.....	۱۰۸.....
جدول ۲۳-۴ شاخص جستجو.....	۱۰۹.....
جدول ۲۴-۴ آمارهای مؤلفه جستجو بر اساس آزمون t.....	۱۱۰.....
جدول ۱-۵ چگونگی وضعیت مؤلفه ها در پاسخ به پرسش های فرعی پژوهش.....	۱۱۴.....

فهرست شکل ها

شماره صفحه

عنوان

۳۴..... نمودار ۱-۲ اطلاعات

فصل اول

مقدمه و معرفی پژوهش

۱-۱. مقدمه:

مطبوعات کودک و نوجوان ایران دارای سابقه ای هفتاد ساله است که قدمت آن به دوره مشروطه می رسد. در گذشته اکثر مطبوعات به صورت چاپی، منتشر و در دسترس افراد قرار گرفته می شد، در حالی که امروزه با گسترش تکنولوژی، اینترنت همچون پدیده های دیگر عصر جدید مراحل پیدایش خود را پیموده و با توجه به امکانات فراوانی که دارد، به سرعت در حال گسترش است. کیفیت و چگونگی بهره گیری از امکانات اینترنت همواره به دو عامل اصلی بستگی دارد: فناوری جدید، سپس شیوه و کیفیت استفاده از این پدیده.

در واقع در ده سال گذشته و از زمانی که وب جهانگستر (www)^۱ به عنوان وسیله ای برای دسترس پذیر ساختن اطلاعات برای همگان شروع به کار کرده است، وب سایت های زیادی راه اندازی شده اند. در این میان، ادبیات کودک و نوجوان نیز از این امر مستثنی نبوده است، آن گونه که امروزه شاهد وب سایت هایی در حوزه ادبیات کودک و نوجوان و شاخه های گوناگون آن هستیم که یکی از این شاخه ها، مجلات کودک و نوجوان است، بنابراین وب سایت های مجلات کودک و نوجوان نیز می تواند همانند دیگر وب سایت ها، دارای الگوی نسبتاً مشابهی باشد، اما از آنجایی که در طراحی وب سایت ها، مبانی اساسی طراحی، سازماندهی اطلاعات، عناصر مؤثر برای کارایی و کاربرد پذیری مسئله مهمی تلقی می شود، (اصغری پوده، ۱۳۸۰، ص ۲) بنابراین انتظار می رود این وب سایت ها نیز تصویر روشنی از امکانات، خدمات و منابع قابل دسترس کاربران ارائه کنند، به همین منظور اهمیت بررسی انجام مطالعات کاربردی در مورد وب سایت های فعال مجلات فارسی کودک و نوجوان با استفاده از روش سندی (کتابخانه ای)^۲، روش ارزیابانه^۳ با بهره گیری از آمارهای توصیفی و استنباطی^۴ بیش از پیش ضروری به نظر رسید.

^۱. World Wide Web

(شبکه ای از کامپیوترهای خدمتگذار که با استفاده از پروتکل فرامتن بین مدارک شبکه جهانی ارتباط برقرار می کند.)

^۲. Documentary (Library) Research

^۳. Evaluation Method

^۴. Descriptive and Inferential Statistics

۲-۱. بیان مسئله:

برای طراحی یک وب سایت، مسائل نرم افزاری و سخت افزاری همراه با بررسی محتوا، شناسایی مخاطب، اهداف طراحی وب سایت و شناسایی مسائل کاربرد پذیری وب سایت برای کاربر نهایی، می تواند بر میزان استفاده او تأثیر بیشتری بگذارد. استفاده آسان از هر وب سایتی باید به کاربر اطمینان دهد که امکان دسترسی به منابع عرضه شده در وب سایت را دارد. اگر طراحی یک وب سایت، چنان ضعیف باشد که کاربر از استفاده آن منصرف شود، دیگر اهمیتی ندارد که تا چه میزان به فراهم کردن اطلاعات با کیفیت، توجه شده است، زیرا وب سایت های مربوط به کودک و نوجوان، چون مخاطبان خاصی دارند، باید دارای تمامی عناصر و ویژگی هایی باشند که انتظار می رود یک وب سایت داشته باشد، یعنی یک وب سایت در هر حوزه کودک و نوجوان طراحی شده است باید به عناصری مانند محتوای مطالب، تصاویر، ساختار و دیگر موارد با ظرایف بیشتری بپردازد، زیرا با کاربران خاصی در ارتباط است. (محمد اسماعیل، بهار ۱۳۸۴، ص ۱۰۸-۱۰۹)

از آن جایی که در ارزشیابی وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان با مشکلاتی مواجه هستیم و از طرفی ملاک های مناسبی در این حیطه وجود ندارد، بنابراین در این پژوهش تلاش می شود تا سنجش ملاک های ارزشیابی وب سایت های مجلات کودک و نوجوان، بر اساس اقسام تعیین شده در فرم سنجش^۱، برای تقویت نقاط قوت و رفع نقاط ضعف صفحات وب در حوزه مجلات کودک و نوجوان در نظر گرفته شود تا بدین وسیله این مجلات در آغاز فعالیت و اشاعه اطلاعات خود از طریق صفحات وب در محیط اینترنت، الگوی ویژه ای برای اطلاعات مورد نیاز استفاده کنندگان این وب سایت ها را فراهم کنند.

۳-۱. تعریف عملیاتی اجزای مسئله:

ملاک های ارزشیابی:

مجموعه شاخص هایی^۲ که برای سنجش میزان مطلوب بودن وب سایت مجلات کودک و نوجوان به کار می رود.

^۱. Measurement List (Form)

^۲. Criteria

وب سایت (سایت تحت وب):

مجموعه ای از صفحات که شامل یک صفحه اصلی و صفحات به هم پیوسته دیگر است که به یک مؤسسه یا یک شخص تعلق دارد. (مهاجر، ۱۳۸۵، ص ۲۴) در این پایان نامه منظور از وب سایت، صفحات اینترنتی یا پایگاه وب مجلات کودک و نوجوان است که دسترسی به انواع اطلاعات را برای کاربران (کودک و نوجوان) از طریق وب جهانگستر و با نشانی مشخص فراهم می کند.

مجلات الکترونیکی پیوسته^۱ کودک و نوجوان:

به طور کلی، مجلات (چاپی یا غیر چاپی) به صورت مسلسل و در فاصله زمانی معین یا غیر معین منتشر می شوند و قاعدتاً به طور نامحدود ادامه می یابند (سلطانی و راستین، ۱۳۷۹، ص ۸۷)، که در این پژوهش مجلات الکترونیکی حوزه کودک و نوجوان (سنین ۳ تا ۱۶ سال) در ایران، به صورت پیوسته و از طریق اینترنت بررسی می شوند.

۱-۴. اهداف و ضرورت (فایده) پژوهش:

اهداف و ضرورت پژوهش حاضر عبارت اند از:

۱-۴-۱. اهداف پژوهش:

با توجه به وجود برخی نواقص در طراحی وب سایت های مجلات کودک و نوجوان و نیز به دلیل عدم وجود سوابق تحقیقاتی و پژوهشی در حوزه وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان با توجه به ضرورت آغاز رشد این مجلات، لازم است با مطالعه ای دقیق مشخص شود که چگونه دانش لازم در زمینه نحوه استفاده و حتی طراحی مطلوب وب سایت های مجلات کودک و نوجوان در اختیار مخاطبان آن قرار گیرد.

بنابراین هدف اصلی این پژوهش، شناسایی مهم ترین ملاک های ارزشیابی وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان به کمک تهیه ابزاری (فرم سنجش) است تا به کمک آن، به بررسی وب سایت های مجلات کودک و نوجوان پرداخته شود، و با در نظر گرفتن نقاط قوت و ضعف، به مقایسه و بررسی آن ها با یکدیگر نیز پرداخته شود.

---

^۱. Online

۱-۴-۲. ضرورت (فایده) پژوهش:

همان طور که قبلاً هم ذکر شد، با گسترش اینترنت و ضرورت اطلاع یابی سریع و آسان از منابع چاپی و الکترونیکی قابل دسترس، منابع موجود در حوزه کودک و نوجوان از جمله مجلات نیز از این امر مستثنی نبوده اند، چرا که امروزه دسترسی به اطلاعات از طریق استفاده از وب سایت ها حجم زیادی را به خود اختصاص داده است، بنابراین تحقیق حاضر با بررسی وب سایت های این گونه مجلات، نتایج زیر را به دنبال خواهد داشت:

- ضرورت و لزوم توجه استفاده کنندگان این وب سایت ها به رویکردهای اساسی و مهم در انتخاب عناصر و ویژگی های طراحی وب سایت های مجلات کودک و نوجوان؛
- ضرورت آگاهی طراحان وب سایت ها از میزان به کارگیری و عدم به کارگیری برخی از عناصر و ویژگی ها در طراحی آن ها از نظر کمی و کیفی؛
تا بدین وسیله استفاده کنندگان از این وب سایت ها اعم از کودک و نوجوان، دیگر دست اندرکاران حوزه کودک و نوجوان و حتی طراحان این قبیل وب سایت ها با در نظر گرفتن این عناصر و ویژگی ها به راحتی بتوانند به استفاده و حتی بررسی آن ها بپردازند.

از طرفی نهادها و مؤسساتی نیز در ایران مانند:

- کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

- شورای کتاب کودک

- فرهنگنامه کودکان و نوجوانان

- مؤسسه پژوهشی کودکان دنیا

- کتابخانه حسینییه ارشاد (بخش کودک و نوجوان)

- مؤسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان

- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

و دیگر مؤسسات و نهادهایی که به نوعی با حوزه کودک و نوجوان در ارتباط اند، می توانند از

یافته های این پژوهش بهره گیرند.

۱-۵. پرسش های پژوهش:

پرسش های اصلی و فرعی پژوهش به شرح زیر هستند:

۱-۵-۱. پرسش های اصلی:

- ۱- ملاک های اصلی ارزشیابی وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان کدامند؟
۲- وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان تا چه اندازه از این ملاک ها پیروی می کنند؟

۱-۵-۲. پرسش های فرعی:

پرسش اصلی شماره ۲ دربردارنده پرسش های فرعی زیر می باشد (که بعد از تعیین ملاک ها مشخص گردیده است):

- ۱- وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان به چه میزان از ملاک بررسی مؤلفه (فاکتور)^۱ "محتوا" تبعیت می کنند؟
۲- وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان تا چه اندازه از ملاک بررسی مؤلفه "ساختار (از لحاظ طراحی بصری)" پیروی می کنند؟
۳- وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان تا چه حد از ملاک بررسی مؤلفه "ساختار (از لحاظ فنی)" تبعیت می کنند؟
۴- وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان به چه میزان از ملاک بررسی مؤلفه "حق مؤلف" پیروی می کنند؟
۵- وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان تا چه اندازه از ملاک بررسی مؤلفه "شاخص های کارکردی" تبعیت می کنند؟
۱-۶-۱. متغیر های پژوهش:

متغیرهای پژوهش دربردارنده دو متغیر مستقل و وابسته به شرح زیر است:

- ۱-۶-۱. متغیرهای مستقل: ملاک های ارزشیابی
۱-۶-۲. متغیر وابسته: وب سایت های مجلات الکترونیکی کودک و نوجوان در ایران

---

³. Factor

فصل دوم

ادبیات و پیشینه پژوهش

۲-۱. کودک مخاطب کیست؟

همه پدران و مادران و مربیان و اطرافیان کودک به اعتبار آنکه خود روزی کودک بوده اند داعیه شناخت کودک را دارند. پیش فرض هایی که حقیقت پنداشته می شود و بر اساس آن سرنوشت یک انسان رقم زده می شود.

تردیدی نیست که کودکان در هر سنی مشترکاتی دارند که بخشی از وجود آن ها را می توان به کمک شناخت آن مشترکات تبیین کرد، اما نباید فراموش کرد که انسان موجودی متحول شونده است و دائماً در حال تغییر و در آن لحظه که گمان می بریم او را می شناسیم او همه چهارچوب های شناخت ما را در هم ریخته و سرگرم آفریدن خود جدیدی است.

اینکه او برآستی کیست؟ چه توانایی هایی دارد؟ نیازها و علایقش چیست؟ تحولات جسمی و روانی، عاطفی و شناختی در او چگونه صورت می گیرد و ... پرسش هایی که پاسخ های صحیح و علمی لازم دارد نه پندارهای کلیشه ای و توهم آمیز.

در اینجا تنها به مرور پاره ای از ویژگی های کلی گروه های سنی می پردازیم بی آنکه خوش خیالانه آن ها را ملاک های غیر قابل تغییر تلقی کنیم، چرا که هر کودک موجود منحصر به فردی است که باید او را از نو شناخت. (قزل ایاغ، ۱۳۸۳، ص ۸)

۲-۱-۱. از تولد تا ۳ سالگی:

دوره ای کوتاه اما تعیین کننده در تمامی طول حیات آدمی است که علمای تعلیم و تربیت آن را "دوره تربیت پرستاری" می خوانند، چرا که اعمال کودک بیشتر غریزی، تصادفی و انعکاسی است. او با رفتارهای انعکاسی معینی مانند مکیدن، چنگ زدن و گریه کردن متولد می شود (سینگر، ۱۳۶۰، ص ۴۰) و از نظر جسمی قادر به انجام اعمال حرکتی کاملی نیست و حواسی رشد نیافته دارد و راه های ارتباط کلامی او مسدود است و نیازمند پرستاری و نگهداری دیگران است. کودک نوزاد برای درک اشیاء و محیط خود تقریباً به طور کامل به اعضای حسی و حرکات بدنی مانند گرفتن و لگد زدن وابسته است و این دوره از رشد و تکامل کودک آغاز مرحله حسی- حرکتی است که تقریباً تا دو سالگی ادامه دارد. (راتنیک، ۱۳۷۰، ص ۳۱) در این سال ها تلاش پرورش دهندگان کودک آن است که ضمن پرورش جسمی، او را به نوعی از تکامل حسی- حرکتی